

ÅLESUND KOMMUNE

Ålesund- en plastfri kommune innen 2025

Strategi og handlingsplan 2019-2025

Foto: Ingvill Holmen

INNHold

1. FORORD	4
2. DEL 1: KUNNSKAPSGRUNNLAG	6
2.1 Plast	6
2.2 Hvor brukes ulike typer plast	7
2.3 Alternative plasttyper	9
2.4 Forebygging av plastforurensing	10
2.5 Etablerte tiltak mot plastforurensing	10
3. STATUS, UTFORDRINGER, UTVIKLING	12
3.1 Nasjonalt	12
3.2 Lokalt	13
4. DEL 2. EKSISTERENDE RUTINER MOT PLASTFORURENSING	14
4.1. Kommunal infrastruktur	14
4.2. Kommunale bygg	19
5. DEL 3. HANDLINGSPLAN – ÅLESUND SOM PLASTFRI KOMMUNE INNEN 2025	23
5.1: Ålesund kommune	23
5.2: Husholdninger/privatpersoner	27
5.3: Næring/bedrifter	29
5.4 Økonomi	31
5.5 Oppfølging og rullering av plan	31
6. REFERANSER	32
7. VEDLEGG	33
Vedlegg 1. Workshop	33
Vedlegg 2. Avfallshåndtering skoler i Ålesund april 2019	35

1. FORORD

Bystyret vedtok i mai 2018 at Ålesund kommune skal igangsette arbeid for å bli en plastfri kommune innen 2025 (Bystyresak nr. 49/18). I tillegg har Ålesund kommune bærekraftsmål 14 *Livet under vann*, som ett av sine prioriterte områder.

Rådmannen i Ålesund kommune opprettet en arbeidsgruppe, og gav den mandat til å lage en handlingsstrategi og tiltaksplan for plastfri kommune. Denne tiltak- og handlingsplanen er resultatet av gruppa sitt arbeid, og skal være et grunnlag for videre arbeid med dette temaet i nye Ålesund kommune.

Arbeidsgruppen har valgt å jobbe ut fra følgende definisjon om hva en legger i begrepet plastfri kommune:

«Plastfri kommune betyr ikke et forbud mot å bruke plast, men å redusere bruken av unødvendige plastprodukter som engangsplass eller plastprodukter med kort levetid. Dette innebærer tiltak som reduserer forbruket, øker bevisstheten på erstatningsprodukter og sikrer god avfallshåndtering.»

Ålesund kommune vil jobbe systematisk for å nå målet om at naturen og bymiljøet i kommunen skal være plastfri i 2025. Det vil innføres konkrete tiltak for å forhindre og rydde opp i forurensing av plast i naturen i kommunen. Dette ønsker kommunen å gjøre i samarbeid med innbyggerne, frivillige organisasjoner, akademia og næringsliv. Den 1.april 2019 ble det arrangert en workshop i Ålesund der disse partene ble invitert (vedlegg 1). Målsettingen var å få satt temaet på dagsordenen og at kommunen skulle få innspill på gode forslag til tiltak. Disse innspillene/tiltakene er innarbeidet i handlingsplanen.

Dokumentet består av tre hoveddeler, der den første delen gir innsikt og kunnskap om plast, dens ulike produkter og utfordringer med tanke på forurensing. Det inneholder også informasjon om hvordan forebygge plastforurensing og hvilke tiltak som allerede er etablert. Del to gir en gjennomgang av eksisterende rutiner for håndtering av plast i Ålesund kommune, og den siste delen er handlingsplanen med forslag til mål, tiltak og strategier

I utarbeidelsen av handlingsplanen har arbeidsgruppa sett på og latt seg inspirere av andre kommuner sine handlingsplaner, diskutert og kommet med egne forslag til tiltak, samt tatt med prioriterte forslag og innspill fra workshopen.

Handlingsplanen består av kortsiktige og langsiktige tiltak rettet mot tre hovedgrupper; kommunen, husholdninger/privatpersoner og næringslivet. Vi har med tiltak for forebygging av plastforurensing, opprydding av plastforurensing og holdningsskapende arbeid.

Kortsiktige tiltak er tiltak vi mener kan iverksettes raskt og innen 2019/2020 dersom kommunen prioriterer dette.

Langsiktige tiltak er tiltak som bør være påbegynt eller gjennomført innen handlingsplanens utløp i 2025.

Vi har foreslått ansvarlige instanser/aktører for de ulike tiltakene, og tidspunkt for når vi tenker at tiltakene kan gjennomføres. Per dags dato er det ingen ansatte i Ålesund kommune som har et konkret ansvar i sitt arbeid for å være pådriver for iverksetting av tiltakene.

*Søppelbøtte en helt vanlig dag på et møterom på
Rådhuset
Foto: Ingvill Holmen*

Eksempel på kildesortering fra Høgskolen i Volda. Foto: Sigrid Roald

2. DEL 1: KUNNSKAPSGRUNNLAG

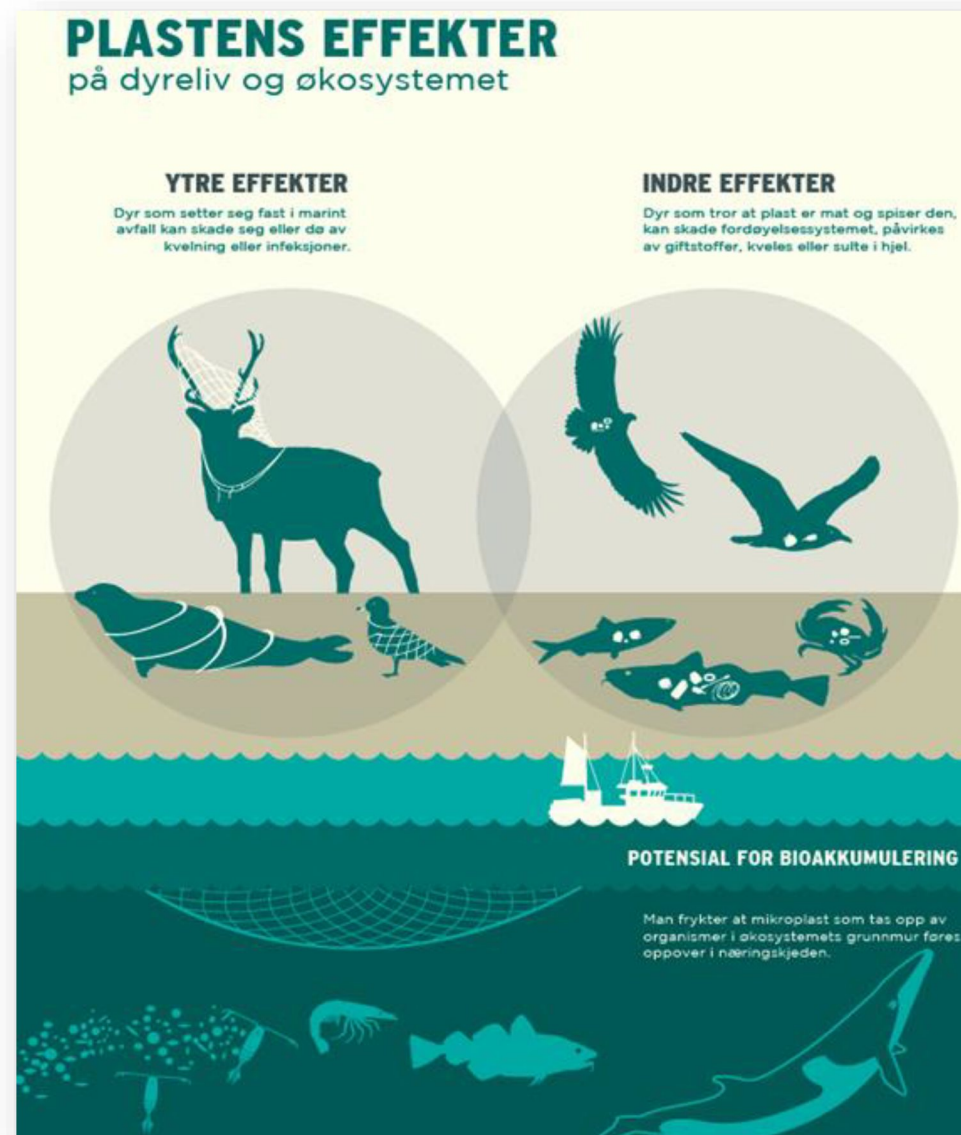
2.1 PLAST

Plast er et kunstig fremstilt stoff som er produsert av naturlige eller syntetiske oljer. Prosessen kalles polymerisering, en kjemisk prosess der enkeltmolekyler kobles sammen til lange kjedemolekyler (Johansen, 2016). Polymeriseringsprosessen legger grunnlaget for plastens egenskaper, hvor metoden og oppbygning skreddersys etter behov. Muligheten til å skreddersy plastprodukter er, sammen med lav produksjonskostnad, årsaken til materialets suksesshistorie (Andersen, 2019).

Historisk sett representerer fossil olje over 90 % av råstoffet til plastproduksjon. Det slippes ut om lag 5 kg CO₂ per kilo produsert plast, hvor 3 kg av disse kommer fra råstoffet selv, fossil olje. Ses dette i sammenheng med den årlige produksjonen i Europa på rundt 64 millioner tonn, tydeliggjøres problemet med klimagassutslipp (Gjerset, 2019).

Plast kan også produseres av fornybare oljer, som eksempelvis kan lages av sukkerrør eller annet biologisk materiale. Dette har to fordeler; ingen fossile utslipp fra råmaterialet og lavere utslipp tilknyttet produksjon. Fornybar olje trenger ikke destillering eller cracking som er to energikrevende delprosesser i fossil plastproduksjon (Groven, 2018). Merk at det i 2018, kun var 3 % av all produsert plastemballasje som ble laget av fornybare råvarer (Gjestvang, 2019).

Utover klimagassutslipp fra produksjon og distribusjon av plast dannes det et nytt problem når plasten kommer på avveie. Plast brytes svært sakte ned og hvis tilstrømming er større enn nedbrytning og opprydding, blir det akkumulert stadig større mengder i naturen. Samtidig betyr ikke nedbrytning at plasten forsvinner, men bitene blir veldig små og fordeles rundt i økosystemene.

Kilde: Salt rapport, 2015

Forskerne deler plastpartiklene i tre kategorier etter størrelse: makroplast >5mm, mikroplast <5mm og nanoplast <0,1 mm (Joner, 2019). Konsekvensen av plastforurensing henger sammen med partikkelstørrelse. Modellen «Plastens effekter på dyreliv og økosystem» illustrerer plastens indre og ytre påvirkning på natur og miljø.

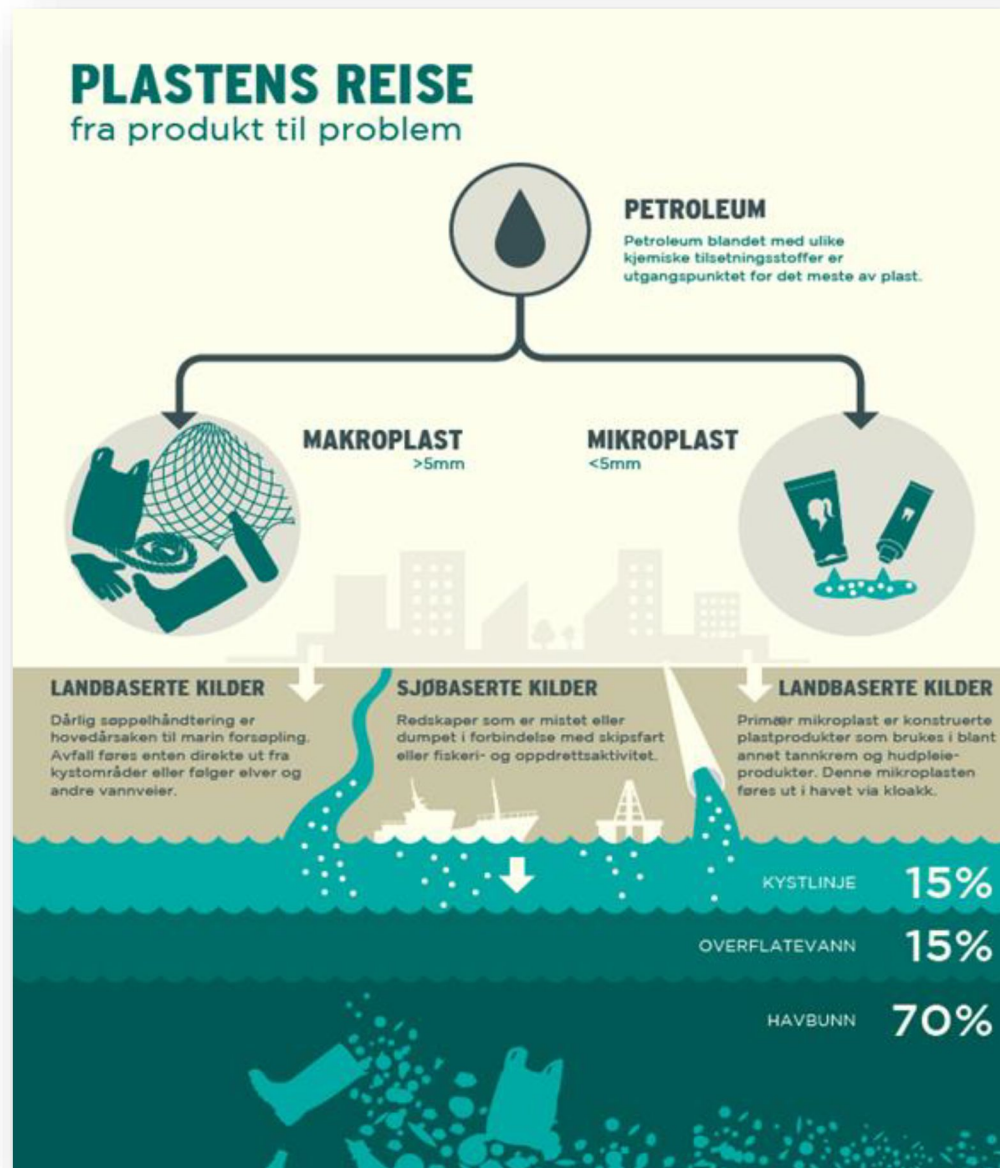
Når det gjelder biologiske og fossile nedbrytbare plastprodukter, vil disse raskere brytes ned i naturen, sammenlignet med vanlig plast. Problemet er imidlertid at nedbrytbar plast ikke kan gjenvinnes på samme måte som vanlig plast og de kan være vanskelige og skille fra hverandre (Joner, 2019). Dette fører til at nedbrytbar plast blir en forurensing i dagens avfallssystemer.

Det beste og viktigste vi kan gjøre er å unngå at plasten havner på avveie og gjenbruke den så langt det lar seg gjøre. Den gode kvaliteten som gjør plast så funksjonell, gjør at det ofte kan gjenvinnes mange ganger.

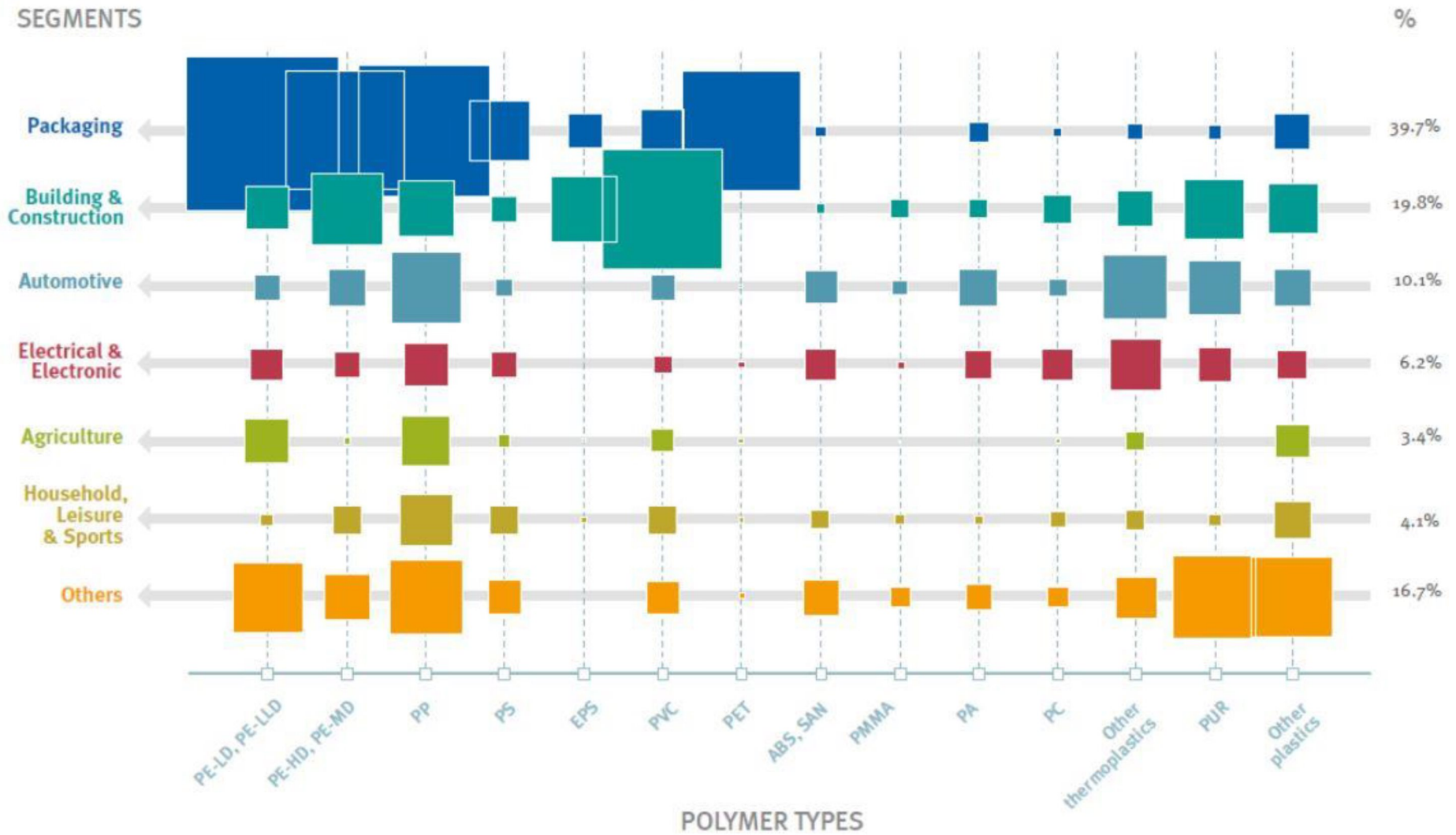
2.2 HVOR BRUKES ULIKE TYPER PLAST

Plast brukes i de fleste bransjer, men mengden og typen varierer stort. Det er naturlig å anta at de som håndterer mye plast også har et høyere potensiale for plastforurensing enn andre. Derfor er kunnskap om hvor plasten forbrukes, viktig i arbeidet med å fatte forebyggende tiltak.

Figuren på neste side (Bratlebø, 2018) illustrerer hvilke bransjer som bruker ulike typer plast og mengder av disse. Som størrelsen på kvadratene viser, er det innpakning som har høyest forbruk av plast, nesten 40 % alene. Samtidig er dette plasttyper som er kjente og enkle å gjenvinne (PP og PS i ulike tettheter).

Kilde: Salt rapport, 2015

Kilde: Helge Brattebø, 2018

2.3 ALTERNATIVE PLASTTYPER

Det er tre hovedtyper plast på det norske markedet i dag; Fossil plast, fornybar plast og nedbrytbar/komposterbar plast. Hovedforskjellen på fornybar og fossil plast er som beskrevet tidligere, råmaterialet. Nedbrytbar plast er en mer komplisert kategori som inneholder mange ulike plastprodukter som kan være vanskelig å skille fra hverandre. All slik plast er merket med ulike «bioplastic labels», se figur til høyre. Ved valg av slike produkter bør merkene undersøkes i hvert enkelt tilfelle og ses i sammenheng med avfallssystemet. Figuren under viser noen av merkene som benyttes på produkter i Europa. Det er viktig å poengtere at komposterbar plast ikke brytes ned i norsk natur, men kun i industrielle komposteringsanlegg. Merkekriteriene til «bioplastic labels» for kompostering av plast er basert på spesielle bakteriekulturer, riktig temperatur og tid som ikke er kriterier vi finner i norsk natur.

Når det gjelder nedbrytbare eller komposterbare plastprodukter, vil disse raskere brytes ned i naturen, sammenlignet med vanlig plast. Problemene er imidlertid flere: For det første vil plasten fortsatt akkumuleres i økosystemene etter hvert som den brytes ned, bitene blir bare mindre. For det andre kan ikke nedbrytbar plast gjenvinnes på samme måte som vanlig plast da de er vanskelige å skille fra hverandre med dagens teknologi (Joner, 2019). Dette fører til at nedbrytbar plast blir en forurensing i dagens avfallssystemer. Dersom vi planlegger for økt produksjon og bruk av nedbrytbar plast, planlegger vi egentlig for at plasten skal havne i naturen.

Ulike miljømerker for plast. Kilde: www.plastixportal.co

2.4 FOREBYGGING AV PLASTFORURENSING

Det beste vi kan gjøre er å bruke mindre plast, unngå at platen havner på avveie og å gjenbruke den så langt det lar seg gjøre. Dette gjenspeiler seg i norsk avfallspolitikk via avfallstrekanten som synliggjør effekten av fem ulike tiltak hvor viktigheten henger sammen med størrelsen på kategorien, se figuren til høyre. Dagens avfallspolitikk omtaler avfall som ressurser som skal håndteres effektivt for å sikre langsiktig bærekraft og styrke grønn konkurransekraft (Regjeringen, 2017). At avfall omtales som en ressurs betyr at det er viktig å sikre god innsamling og håndtering av avfallet når det har oppstått. Materialgjenvinning, energiutnyttelse og sluttbehandling illustreres kronologisk etter ønsket behandlingsmetode (Regjeringen, 2017). Materialgjenvinning er også nøkkelen i et sirkulærøkonomisk perspektiv, hvor denne behandlingsmetoden muliggjør bedre utnyttelse av ressurser og reduksjon i klimagassutslipp tilknyttet produksjon av nye produkter.

Denne modellen er i tråd med internasjonale strategier for avfallshåndtering og er årsaken til at EU stadig setter strengere krav til materialgjenvinning, påbud om kildesortering av mat og plast innen 2023 og at det i 2018 ble vedtatt et forbud mot engangspplast i EU (European commission, 2018).

Implementering av ny og utvidet kildesortering i Ålesund kommune er et direkte resultat av strengere internasjonal og nasjonal avfallspolitikk. Med dette som utgangspunkt representerer god avfallshåndtering et viktig tiltak i arbeidet mot plastforurensing, platen har en verdi.

2.5 ETABLERTE TILTAK MOT PLASTFORURENSING

Renovasjon

Overordnet ble plast tidligere sett på som et problem i form av avfall. Dagens avfallspolitikk omtaler avfall som ressurser som skal håndteres effektivt for å sikre langsiktig bærekraft og styrke grønn konkurransekraft (regjeringen, 2017). At avfall omtales som en ressurs betyr at det er viktig å sikre god innsamling og håndtering av avfallet slik at det kan behandles korrekt. Avfallstrekanten tydeliggjør hvordan norske renovasjonsselskaper skal jobbe for å sikre en bærekraftig håndtering av avfall, men aller helst unngå at avfall oppstår og stimulere til ombruk (regjeringen, 2017).

Handlingsplaner med strategier for forebygging av plastforurensing

Det er mange kommuner som har startet arbeidet med å forhindre plastforurensing. Lista over kommuner som har kommet godt i gang med handlingsplaner og strategier er lang; Fredrikstad kommune var trolig først ut og Bergen, Nesodden, Tromsø, Oslo og mange andre har fulgt etter. Handlingsplanene inneholder strategier for å unngå at plastavfall genereres, tiltak for å forhindre forurensing og oppfordring til å rydde opp.

Panteordning

Panteordningen for flasker baserer seg på at kundene som betaler et depositum ved hvert kjøp av leskende drikke i flasker. Depositumet refunderes når emballasjen returneres til butikken. Formålet med ordningen er å stimulere forbrukerne til innsamling av emballasje, slik at den kan gjenvinnes til sin opprinnelige form og spare miljøet for forsøpling. Returandelen er normalt svært høy, mellom 80 - 90 %.

Strandryddeaksjoner

Etter at det strandet en Gåsenebbhval på Sotra med magen full av plast i januar 2017, har engasjementet rundt forsøpling av det marine miljøet eksplodert. I tillegg til de årlige Ruskenaksjonene ute i kommunene blir det nå arrangert strandrydding i mange ulike formater; strandrydddefestival, "rydd før fuglane kjem", adopter en strand osv. I 2018 ble det arrangert hele 608 ryddeaksjoner i Møre og Romsdal, en solid økning fra 226 aksjoner i 2017.

Skjærgårdstjenesten

Den 23. april 2018 vedtok et enstemmig fylkesting å forplikte seg til å løyve årlige midler til drift av skjærgårdstjenesten i Møre og Romsdal, og til å være med på spleiselaget med finansiering av bygging av ny båt. Dette var siste brikke som måtte på plass for at også staten v/Miljødirektoratet kunne være med. På forhånd hadde styrene i Sunnmøre friluftsråd og Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal bevilget penger til drift i 2018. 25.juli 2018 kom ny «brukt» båt på plass og den har siden vært i jevn drift (Sunnmøre Friluftsråd, 2019).

Skjærgårdstjenesten i Møre og Romsdal er et spleiselag mellom staten v/Miljødirektoratet, Møre og Romsdal fylkeskommune, Sunnmøre friluftsråd og Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal. Staten betaler ca. 50 % av kostnadene, og fylket og friluftsrådene ca. 25 % hver. Hovedoppgavene til tjenesten er tilrettelegging, drift og skjøtsel av statlig sikrede og andre offentlige eide friluftslivsområder. I tillegg skal tjenesten bli brukt i kampen mot marin forsøpling, i holdningsskapende arbeid og i oppdrag for Statens Naturoppsyn. Båter og mannskap er også en del av beredskapen i fylket, og kan rekvireres på kort varsel ved behov.

Foto: Sunnmøre friluftsråd

3. STATUS, UTFORDRINGER, UTVIKLING

3.1 NASJONALT

Det dannes om lag 8000 tonn mikroplast hvert år i Norge. I tillegg kommer mikroplast fra nedbryting av forsøpling som allerede ligger i naturen, dette er det vanskelig å kvantifisere. Den største enkeltkilden til utslipp av mikroplast er bildekk, som alene utgjør halvparten. Den nest største kilden er maling og vedlikehold av skip og fritidsbåter etterfulgt av mikroplast fra plastproduksjon (Mepex, 2019). I tillegg til forsøpling fra vårt eget land, kommer det også plast havveien. Norges plassering, havstrømmer og meteorologiske forhold er årsaken til at plastforsøpling kommer drivende fra andre land (Havforskningsinstituttet, 2019). I gjennomsnitt utgjør dette 200 kilo plast og søppel per kvadratkilometer langs norskekysten.

Nasjonalt ble det i 2017 samlet inn 1374 tonn marint avfall. Basert på materiale er 76 % av dette plast, 10 % er isopor og 8,5 % er metall (Rydderapporten, 2017). Analyser av dette avfallet viser at 43 % stammer fra personlig forbruk, 37 % fra fiskeri og 5 % fra sanitær og annet (Rydderapporten, 2017). Denne kunnskapen er viktig i arbeidet med å forhindre plastforurensing i årene som kommer, vi må ta problemet ved kilden.

Denne kunnskapen hadde vi vært foruten, hvis det ikke var for Hold Norge Rent sitt arbeid mot forsøpling av norsk natur. Organisasjonen er en nettverksorganisasjon som inviterer offentlige, private og frivillig sektorer til en felles dugnad mot forsøpling. HNR har organisert og standardisert strandrydding på en måte som gjør det mulig å lage statistikk av avfallet som plukkes. På denne måten begynner det å danne seg et godt bilde over mengder, kilder og typer forsøpling. Hold Norge rent har i dag en koordinerende rolle i arbeidet med sin visjon om et Norge uten avfall på avveie.

EU- vedtok i 2018 et forbud mot ti engangsartikler av plast, produkter det i dag finnes gode alternativer for; plastglass, plasttallerken, sugerør, plastbestikk, etc. Forbudet trer i kraft fra 2021 og regjeringen utreder en norsk tolkning våren 2019 (EU Commission, 2018). Utover det har Oslo kommune som mål å kvitte seg med engangsplast innen 2020. Andre kommuner har også lignende målsetninger og mange jobber i dag med handlingsplaner mot plastforsøpling.

EU sin avfallspolitikk setter stadig strengere krav til materialgjenvinning med 5 % økning hver 5. år og minst 65 % innen 2035. Landsgjennomsnittet for norske avfallsselskaper er på 40 % materialgjenvinningsgrad av husholdningsavfall og har en lang veg å gå for å nå målet til EU. Ålesundregionen lå på 39,9 % i 2018.

EU vedtok i 2018 et påbud om kildesortering av mat og plast innen 2023. Påbudet gleder *municipal waste* som i Norge blir oversatt til husholdningslignende avfall. Definisjonen omfatter da både husholdninger og næring med husholdningslignende avfall (European commission, 2018).

3.2 LOKALT

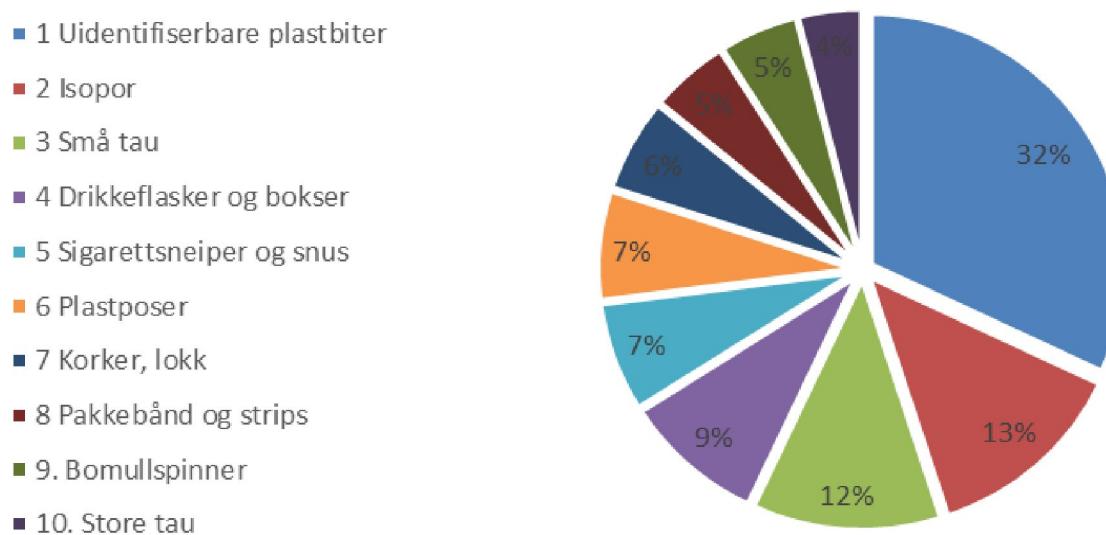
I 2018 ble det registrert 608 ryddeaksjoner i Møre og Romsdal, en betydelig økning fra rekordåret 2017 på 226 ryddeaksjoner (Zimmermann, I, 2019). Det ble også registrert 49 områder som trenger en ryddeaksjon, 20 flere områder enn det som ble registrert i 2018. Årsaken til økningen er mange, men det frivillige engasjementet i regionen er spesielt viktig. Ålesundregionen har flere frivillige organisasjoner som arrangerer og motiverer til å ryddeaksjoner året rundt. Ålesund kommune er engasjert med prosjektet «Fishing for litter» som sikrer gratis levering av marint avfall som kommer inn med fiskebåter, et særdeles viktig oppryddingstiltak. Dette omtales ytterligere i et senere kapittel.

Avfallet som samles inn varierer fra sted til sted, men på landsbasis er fordelingen som visualisert i figuren under. Som nevnt tidligere er store deler av dette plast. En studie gjort av havforskningsinstituttet viser at kysten rundt Ålesund er spesielt belastet med 5-10 tonn plastforsøpling per kvadratkilometer, langt høyere enn landsgjennomsnittet på 0,2 tonn.

Det meste av avfallet i vår region kan spores tilbake til fiskeri og tallene inneholder forsøpling på havbunnen og det som er flytende i overflatevannet (Havforskningsinstituttet, 2017).

Alt avfallet som samles inn via strandrydding eller andre ryddeaksjoner går til gjenvinning. Det meste til energigjenvinning, mens noe går til materialgjenvinning. Det er vanskelig å finne en ideell behandlingsform grunnet tilstanden plasten er i når den samles inn. Eksempelvis kan tauverk by på problemer ved energigjenvinning, mens forurensing, skitt og plastsammensetning kan forringe kvaliteten ved materialgjenvinning. Videre er mange eldre plastprodukter satt sammen av mange ulike typer plast som setter krav til mye manuelt arbeid før materialgjenvinning (Zimmermann, 2019: *Epostdialog med statistikk fra rydderapporten for 2018*).

Prosentvis fordeling av forsøpling plukket i Norge, 2017.

4. DEL 2. EKSISTERENDE RUTINER MOT PLASTFORURENSING

4.1. KOMMUNAL INFRASTRUKTUR

4.1.1 SNØBRØYTING I SENTRUM

Ved snøfall brøytes veier, og snøen legges i de fleste tilfeller i vegkant. I sentrumskjernen er ikke dette mulig, og i tilfeller med snøfall og langvarig kuldeperiode må snøen dumpes i sjøen. Etter kommunens regelverk er dette ikke ulovlig, men er likevel uheldig og ikke så ønskelig.

Sentrumskjernen feies regelmessig gjennom hele året, men ikke ved snøfall. Snø fra sentrumsområdene inneholder derfor en viss andel søppel og forurensning (bl. annet plast) som havner i sjøen.

4.1.2. KOSTING OG FEIING AV VEGSTØV OG SØPPEL

Kommunens veier og en del av fylkesvegene koster regelmessig hver dag. Kosting deles i soner slik at kostebilen flyttes til en ny sone etter fastsatte rutiner. Kosting i bysentrum intensiveres etter behov og værforholdene i samsvar med rutiner i Handlingsplan for redusering av luftforurensning i Ålesund kommune. Innhold i kostebilen tømmes som spesialavfall i kommunens deponi. I høysesongen blir gatene i sentrum kostet annen hver dag.

Der kostebilen ikke kommer til, brukes det en bystøvsuger. Denne er i drift i sommersesongen.

4.1.3. DEKSLITASJE

Gummipartikler fra dekkslitasje samler seg på og ved veg og inngår i såkalt vegstøv. Store deler av vegstøvet føres bort med regnvann gjennom kommunalt overvannssystem. Selv med regelmessig rengjøring og feiing av vegene, vil store deler av vegstøvet føres bort med regnvann. Sandfangkummer brukes for å holde tilbake større partikler i avrenningsvann, mens vannet ledes videre via overvannsledning til resipient, eller til renseanlegg. Flere av slukene på kommunale veier (særlig i sentrum) mangler sandfangsluk, og vegstøvet går direkte ut i overvannsnettet.

4.1.4. DRIFT OG VEDLIKEHOLD AV DET KOMMUNALE OVERVANNSSYSTEMET (SANDFANG)

Ålesund kommune har flere tusen sluker av forskjellige typer og kapasitet. Slukene tar imot forskjellige mengder vann med forskjellig grad av forurensning. Det finnes ikke noen rutiner til regelmessig overvåkning og tømning av alle sluker, men slukene tømmes etter visuell kontroll under kosting av veier og gater og etter varsling i kommunens varslingssystem (nesten tette og tette sluker). En del av «problemslukene» kontrolleres og tømmes regelmessig. Manglende tømning av sluker fører til flytting av plast og gummi videre i kommunale overvanns- og fellesledninger. En del av vannet føres videre til renseanleggene, men en stor del føres direkte til resipient (elver og sjøen).

4.1.5. AVLØP

Ålesund kommune er delt opp i 7 avløpssoner. I hver avløpssone er det ett renseanlegg som Ålesund kommune eier og drifter. Flere slamavskillere er etablert uten at disse blir omtalt som egne avløpssoner. Alle kommunens renseanlegg har rister/ siler som holder igjen plast og annet avfall som finnes i avløpsvannet, slik at dette ikke slippes ut i resipienten. Ålesund kommune har også et mål om at alle gjenværende direkteutslipp skal saneres innen tre år.

Det er direkteutslipp og overløp fra pumpestasjoner som er den største kilden til å spre avfall som finnes i avløpsvannet.

Holdningskampanjer for avløp holdes ca. en gang i året om hva som skal i toalettet og hva som ikke hører hjemme der. Informasjonen limes på kumlokk, der folk ferdes.

Foto: ÅRIM

4.1.6. HUSHOLDNINGSRENOVASJON

Alle lovpålagte oppgaver innenfor husholdningsavfall og slam i Ålesund kommune utføres av ÅRIM (Ålesundregionen interkommunale miljøsekskap IKS). Plast er en av fraksjonene som blir kildesortert og blir hentet hjemme hos abonnenten hver fjerde uke. For å hindre at plastsekken skal blåse bort på hentedagen er det satt en krok på avfallsdunken for papir, som plastsekken kan hektes på. Papir og plast blir hentet inn av samme bil, og plastsekkene blir deretter sortert ut for gjenvinning.

4.1.7. AVFALLSKURVER

Kommunens virksomhet for vann, avløp og renovasjon (VAR) har i dag ansvaret for 192 avfallskurver i sentrum og sentrumsnære områder. Tømmerutinene av disse varierer med sesongen: mai-juni: mandag, onsdag og fredag, sommer: hver dag, september-november: mandag, onsdag og fredag. Resten av året tømmes kurvene hver mandag og fredag. Ekstratømming gjennomføres ved turistbåtanløp og festivaler og ellers ved behov. Virksomhet for Veg, anlegg og park (VAP) har ansvaret for drift og vedlikehold av avfallskurver på kommunale friområder og knutepunkt.

Foto: Ålesund kommune

4.1.8. HAVNER

Ålesundregionens Havnevesen har 2 faste anlegg for mottak av avfall, Storneskaia og Flatholmen.

Ålesundregionens havnevesen (ÅRH) tilbyr å ta imot alle typer avfall, i samarbeid med sine leverandører for avfallstjenester. Hvis skipene etterspør å levere avfall som ikke står i ÅRHs lister, så sjekkes det med leverandører for avfallstjenester om dette er en type avfall det er mulig å få levert. I hovedsak leveres organisk avfall, treverk, restavfall, plast og papp.

For cruiseskip blir det plassert ut egnede containere for de forskjellige fraksjonene som er bestilt av skipet, ved anløp. Containerne fylles og tømmes fortløpende, og siste container blir fjernet umiddelbart etter avgang.

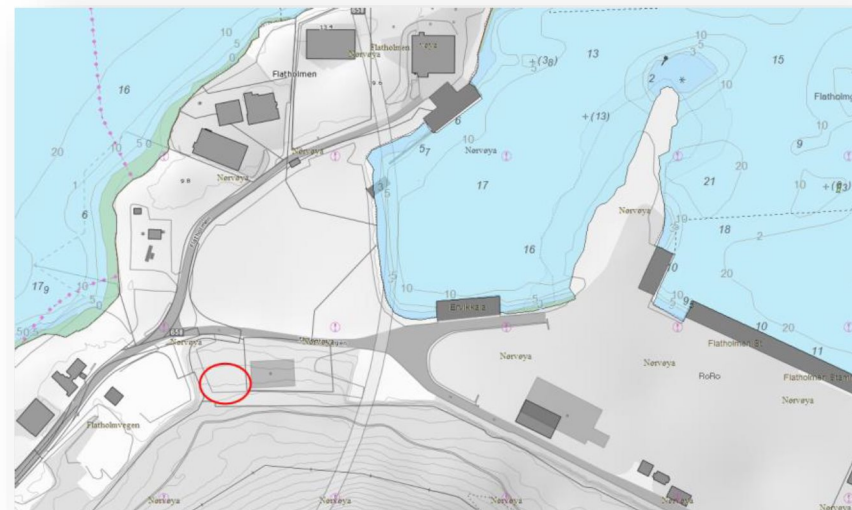
Storneskaia:

Med bakgrunn i trafikkbildet ved Ålesunds kaier har det blitt plassert 1 stk. 10 m³ lukket container for restavfall på Storneskaia. Denne containeren er låst og betjenes av havnevakta. De fleste fartøyene som anløper Storneskaia bestiller egen avfallscontainer når de anløper. Dette spesielt når fartøyene blir liggende noen dager. For kortere anløp leveres avfall i container utplassert på kaien. Kildesortert avfall leveres enten i egne containere på kaien eller til vårt anlegg på Flatholmen. Ved anløp av cruise fartøy bestilles antall og typer containere knyttet til skipets behov. Disse containerne leveres til skipets skuteseide, og innhentes så raskt de er full eller skipet skal gå fra kai.

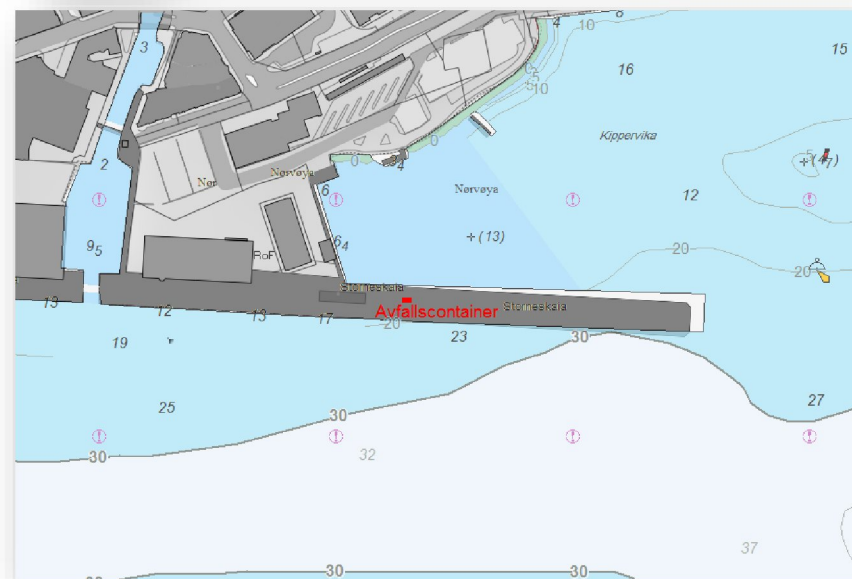
Flatholmen:

ÅRH har etablert egen «miljøstasjon» for avfall ved Flatholmen havneanlegg, med mottak av følgende avfall:

- 1 stk container for restavfall
- 1 stk container for kildesortert papp
- 1 stk container for kildesortert treverk
- 1 stk container for kildesortert metall
- 1 stk container for farlig avfall

Flatholmen

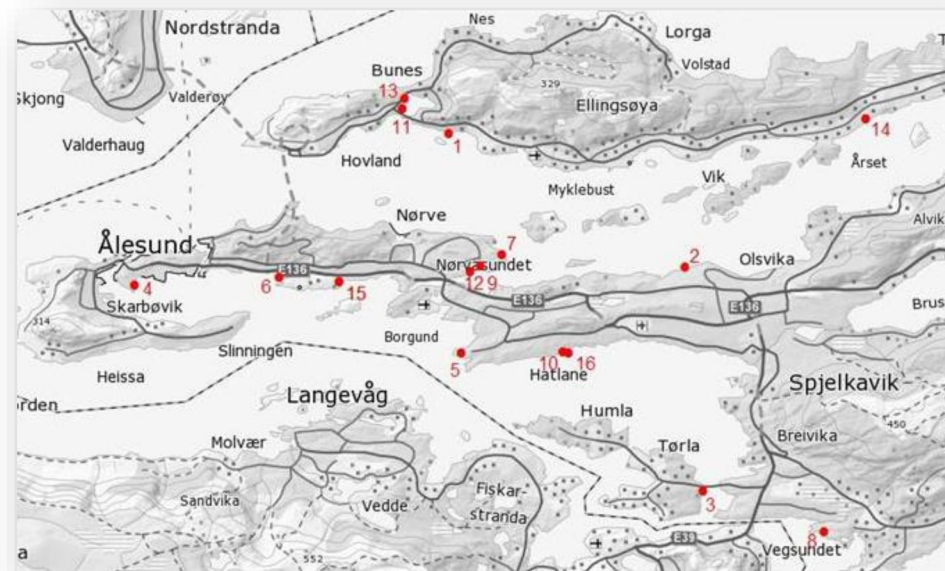
Storneskaia

Avfallet som leveres til miljøstasjonen på Flatholmen er avfall fra ÅRHs egen drift samt leveranser fra skip som leverer mindre mengder når de kommer til kai. Inntil 1 m³ (4 søppelsekker). Leveranser fra skip som er større enn 1 m³ håndteres ved å bestille egen container til disse skipene.

Fylkesmannen krever at det skal foreligge en avfallsplan for havnene til Ålesundsregionens havnevesen. Denne ble sist utarbeidet i 2018 og skal revideres etter tre år (Ålesundsregionens Havnevesen, 2018).

4.1.9. SMÅBÅTHAVNER

Mange småbåthavner (landdel) i Ålesund kommune ligger på kommunal grunn (Virksomhet for veg, anlegg og park/Havnevesenet). Noen få ligger i arealer eid av Statens vegvesen. Kommunale arealer leies til private virksomheter etter avtaler og i forhold til visse krav. Virksomhet for vann, avløp og renovasjon har utarbeidet register over småbåthavner i kommunen og «Plan for mottak og håndtering av avfall i småbåthavner» (Ålesund kommune, 2014). Planen omfatter 16 småbåthavner med 1100 småbåtplasser. Håndtering av avfall er godt beskrevet i planen (avfall som husholdningsavfall), men beskriver ikke håndtering av plast (sortering av plast og behandling av avfall forårsaket vedlikehold av båter). Det er kun 2 havner som håndterer farlig avfall og spillolje. Planen nevner disse problemene og foreslår vurdering av etablering av rutiner for håndtering og mottak av denne typen avfall. Planen revideres etter faste rutiner og etter pålegg fra fylkesmannen. Eksisterende plan ble vedtatt godkjent av Fylkesmannen i 2016 og skal revideres i år.

4.2. KOMMUNALE BYGG

4.2.1. VEDLIKEHOLD/REHABILITERING

Alle kommunale bygg og boligområder hører under myndighet og ansvarsområde til Ålesund kommunale eiendom KF. Foretaket har faste krav og rutiner (renovasjonsrutiner) for sortering og behandling av avfall under vedlikehold og rehabiliteringsprosjekter. Rutinene inneholder også krav om sortering og behandling av plast. Alle disse kravene stilles ved inngåelse av samtlige avtaler for foretakets prosjekter.

4.3. IDRETTS- OG REKREASJONSANLEGG

4.3.1. LEKEPLASSER – FALLUNDERLAG

Fallunderlag til fleste lekeplasser i bysentrum og nyere lekeplasser i distriktet er laget av gummiflis/granulat som er limt i større flater. Dette etter de nyeste retningslinjer for utforming av lekeplasser. Etter hvert slites og smuldres flisene/granulat og en viss mengde havner lett utenfor lekeplassarealet på samme måte som gummigranulat ved kunstgressbaner. I dag finnes det ikke noen faste rutiner for fjerning av flisene/granulat rundt offentlige lekeplasser eller erstatning av dem med andre mer miljøvennlige materialer.

4.3.2. KUNSTGRESSBANER

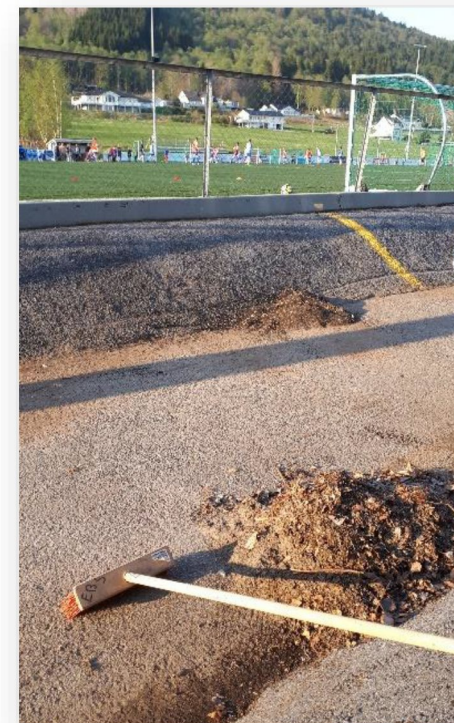
Kunstgressbaner er en av de største kjente kildene til mikroplast. Tradisjonelt brukes det gummigranulat som fyllmiddel i kunstgresset, dette slites i mindre partikler og finner veien til marine miljøer via sluk/avløp, bekker o.l. Kunstgressbaner som er i bruk om vinteren har et betydelig større utslipp av gummigranulat. Beregninger viser at 30 % av granulatet tilbakeføres til banen, 15 % blir med spillerne hjem og til garderoben og resten går til avfallsbehandling eller akkumuleres i nærliggende natur.

I Ålesund kommune finnes det ikke noen rutiner for samling og sortering av denne typen plast/gummi.

Alternativet til gummigranulat er kork. Erfaringer på nasjonalt nivå viser at store mengder kork går tapt under drift av slike baner (30 tonn etter 2 år) og at det etter en viss tid starter en forråtnelsesprosess i korken. (Fredrikstad kommune, 2018)

4.3.3. BADEFLÅTER OG FLYTEELEMENTER

Tall fra Hold Norge Rent viser at isopor utgjør 10 % av det avfallet som plukkes på norske strender. Isopor på avveie deler seg opp i små biter og er svært vanskelig å fjerne. Isopor har vært brukt som flyteelementer på badeflåter. På grunn av dette prøver Ålesund kommune å stille krav om bruk av andre materialer eller løsninger som unngår bruk av isopor. Som oftest stilles det krav om bruk av pontonger ved kjøp av nye badeflåter til kommunale strender/badeplasser. Der det ytes tilskudd til velforeninger om innkjøp av badeflåter, stilles det krav om annet flyteelement enn isopor. Etablering av badeflåter er søknadspliktig etter plan og bygningsloven.

Vårdugnad ved Emblem skole, 24.april 2019. Følgende spørsmål ble stilt fra dugnadsforeldre: «Hvor skal vi tømme granulat blandet med annet rusk?»

Foto: Ingvill Holmen

4.4. KOMMUNAL TJENESTEPRODUKSJON

Gjennom kommunes «Innkjøpspolitikk» styres bruk og håndtering av plast gjennom kravene for kjøp av tjenester og varer. Ved kjøp av varer og tjenester skal det stilles miljøkrav så langt dette er forsvarlig i forhold til eksisterende marked. Kravene til det nordiske miljømerket Svanen eller krav utarbeidet av Direktoratet for forvaltning og IKT, (Difi) skal være retningsgivende.

Før de fleste anskaffelser, gjennomføres det en kontraktstrategi. Hensikten med kontraktstrategien er å benytte avdelingens erfaring, foreta en risikovurdering, vurdere markedet, samt planlegge ressursbruk for anskaffelsen. Dette dokumentet skal synliggjøre planen som ligger til grunn for prosessen for anskaffelsen. Kontraktstrategien synliggjør vurderinger og valg som er gjort i planleggingsfasen av anskaffelsen og skal gi et beslutningsgrunnlag for å kunne iverksette gjennomføring av anskaffelsen.

Kontraktstrategien tar for seg vesentlige forhold ved anskaffelsen, herunder blant annet miljø.

Konserninnkjøp er medlem i nettverk for miljømerket innkjøp. De hjelper konserninnkjøp med å stille konkrete miljøkrav både som kvalifikasjonskrav, minstekrav og/eller tildelingskriterier i anskaffelsene. De bistår også med evaluering av tilbudene på miljøspørsmålene miljø.

Ny innkjøpsstrategi er nå under utarbeidelse.

4.4.1. ENGANGSFORBRUK

Det foreligger ikke tall på bruk av engangsplass i kommunal tjenesteproduksjon. Særlig innenfor oppbevaring av mat ser det ut til at forbruket er stort, både gjennom kantinedrift og emballering av mat produsert ved kommunens fellestkjøkken. Videre blir det fortsatt brukt plastkopper i felles- og møterom i de fleste virksomheter i kommunen. Det er et stort forbruk av engangsprodukter som inneholder plast innenfor området helsetjenester. Både kladder, engangsforklær til stell og engangshansker er eksempler på produkter det er stort forbruk av. Kommunen har stort forbedringspotensial i flere områder som f. eksempel: kantinedrift, renhold, bruk av engangsarbeidstøy og ellers vanlig drift av kommunen.

4.4.1. AVFALLSHÅNDTERING SKOLER

Noen av skolene i Ålesund har etablerte rutiner for sortering av avfall. Se vedlegg 2. Lerstad skole er miljøsertifisert.

4.5. NÆRING/INDUSTRI

Nesten alle næringer og industribedrifter i Ålesund bidrar mer eller mindre til plastforsøpling. Når det gjelder geografiske områder er problemet kanskje størst, og mest synlig der hvor industriområder møter bolig eller offentlige områder. Skarbøvika industriområde og områder langs innfartsvegen kan nevnes som mest synlige områder i forhold til kontakt med bolig og andre formål. Det finnes dessverre også områder usynlige for folk flest som f. eks. Gangstøvika og flere plasser nord for byen. Stor sett er det fylkeskommunen som er forurensningsmyndighet for industri og næringsvirksomheter, og håndtering av plastavfall reguleres gjennom fylkeskommunale rutiner og regler.

Hvert år behandler kommunen et økende antall saker om forsøpling på offentlige arealer. Avfall på avveie finner vi også i sentrum, ofte i utelivsområdene. Årlig gjennomføres det flere store arrangementer i sentrum. Arrangementene trekker ofte mye folk, noe som gir økt besøk også utenfor festivalområde/arrangementet. Dette kan gi utfordringer med overfylte søppelkasser, særlig i enkelte byrom i sentrum. Kommunen har fokus på forsøpling på egne arealer og følger opp saker fortløpende. Det er utarbeidet en prosedyre som fordeler ansvar for opprydding på kommunal grunn.

4.5.1. BINGSA NÆRING – INTERNE RUTINER

Bingsa Næring er kommunens avfalls- og gjenvinningsanlegg. For at anlegget og nærområdet skal holdes forholdsvis rent og ryddig brukes det flere faste rutiner.

Gjerder rundt anlegget skal stoppe flygeavfall, i hovedsak plast.

Strekningen fra rundkjøringen der man tar av til Bingsa og frem til Alvika, blir ryddet hver uke fra mai-september. Resten av året gjøres dette annen hver uke, unntatt når det er snø. Dette er et samarbeid mellom Bingsa Næring og Norsk Gjenvinning.

Etter sortering av avfallet, går den delen av avfallet som ikke kan materialgjenvinnes til energigjenvinning. Ålesund kommune har et samarbeid med Tafjord Kraftvarme som kalles Ren By, der Tafjord kraftvarme tar kostnaden for sluttbehandling av den type avfall. Dette gjelder avfall fra avfallskurvene i sentrum, avfall fra ryddeaksjoner og herreløst avfall i forsøplingssaker.

4.6. LANDBRUK

Landbruket omfattes av *kvalitetssikringsystemet i landbruket*, KSL, der det også stilles krav til avfallshåndtering, forsvarlig oppbevaring og levering av avfall til godkjent mottak. Staten utfører stedlige kontroller og krever årsrapporter i henhold til KSL.

Lokale bondelag arrangerer innsamling av landbruksplast minimum en gang i året.

Ved kjøp av landbruksplast er man med på å finansiere en returordning som sikrer at så mye som mulig av platen går til materialgjenvinning. Ordningen er organisert av Grønt Punkt.

4.7. RYDDEAKSJONER

I Ålesund kommune gjennomføres årlig flere ryddeaksjoner både på land og ved sjøen.

4.7.1. RUSKENAKSJON

Ruskenaksjonen er en årlig vårryddedugnad som arrangeres i begynnelsen av mai. Det sendes ut brev til velforeninger, borettslag, skoler, idrettslag og andre med oppfordring til å arrangere ryddedugnad i sine nærområder. I tillegg annonseres det i media.

I 2019 er aksjonen et samarbeid mellom Ålesund kommune og Tafjord Kraftvarme AS. Bingsa Næring stiller materiell og mannskap til disposisjon for innhenting av rusk og rask fra fellesareal, langs veier og stier, i friområder, langs strandlinjer. Noe av avfallet som blir samlet inn går til materialgjenvinning og det som er igjen blir råvarer til Tafjord Kraftvarme AS sin produksjon av strøm og fjernvarme.

4.7.2. STRANDRYDDEDAGEN/MARINT AVFALL

Kommunens Virksomhet for vann, avløp og renovasjon støtter opp om den nasjonale strandryddedagen/ -uken. De som vil rydde, melder inn dette på «Hold Norge rent» sin ryddeportal. Der får de et aksjonsnummer som må oppgis ved levering av avfallet til Bingsa. Avfallet kan også hentes etter avtale. Kostnader for henting og sluttbehandling av avfall dekkes av «Hold Norge rent» sin refusjonsordning. Alle som har et aksjonsnummer får også levere marint avfall gratis på Bingsa hele året. Både ÅRIM og Bingsa Næring bidrar i arbeidet med Marin forsøpling. Sunnmøre friluftsråd er også en viktig aktør i arbeidet mot marin forsøpling i Ålesund, spesielt etter at skjærgårdstjenesten kom i gang etter sommeren 2018. I tillegg til dem er det flere andre frivillige organisasjoner som engasjerer seg i arbeidet, blant andre «Plastfritt Hav».

4.7.3. FISHING FOR LITTER

Ålesund er en av tre havner som har deltatt i prøveordningen «Fishing for litter» som er finansiert og iverksatt i regi av Miljødirektoratet. Ordningen var opprinnelig et 2-årig prøveprosjekt for 2016 og 2017. Ordningen involverer fiskefartøy i oppsamling av marint avfall til havs, og tilbyr deltakende fartøy gratis levering av marint avfall samlet opp fra havet under ordinært fiske.

«Fishing for litter» ble videreført for 2018 og ble samtidig utvidet med 5 nye mottaksområder. Ordningen ble igjen forlenget til 2019 med enda et nytt mottak. I tillegg til i Ålesund er mottakene etablert i Båtsfjord, Tromsø, Måløy, Austevoll, Karmøy, Egersund og Hvaler (Regjeringen.no)

4.8. MYNDIGHETSUTØVELSE

Når det gjelder utøvelse av kommunens forurensningsmyndighet deles saker i to hovedkategorier: forsøpling tilknyttet eieren og herreløst avfall. I forsøplingssaker der forurenseren er kjent er det virksomhet for VAR som behandler saken og kan pålegge eieren å fjerne avfallet eller ta kostnaden med dette. Der det er snakk om herreløst avfall meldes dette til Bingsa Næring, som da sender ut noen for å rydde opp.

4.9. UTBYGGING/ ANLEGG

Kommunen stiller krav til avfallshåndtering i byggesaker, iht. Plan- og bygningsloven og TEK 17. Dersom tiltaket overskrider 300 m² BRA kreves det en avfallsplan. Plan og Bygning skal lage en ny tilsynsstrategi for 2020.

5. DEL 3. HANDLINGSPLAN – ÅLESUND SOM PLASTFRI KOMMUNE INNEN 2025

VISJON: ÅLESUND KOMMUNE SKAL BLI EN FORSØPLINGSFRI KOMMUNE OG HA NULLTOLERANSE FOR FORURENSING AV NATUREN

Handlingsplanen består av kortsiktige og langsiktige tiltak rettet mot tre hovedgrupper; tiltak rettet mot kommunen, tiltak rettet mot husholdninger/privatpersoner og tiltak rettet mot næringslivet. Det foreslås tiltak for *forebygging* av plastforurensing, *opprydning* av plastforurensing og *holdningsskapende* arbeid.

Kortsiktige tiltak er tiltak vi mener kan iverksettes raskt og innen 2019/2020 dersom kommunen prioriterer dette. Per dags dato er det ingen av de ansatte i Ålesund kommune som har som har et konkret ansvar i sitt arbeide for å være pådriver for iverksetting av tiltakene.

Langsiktige tiltak er tiltak som bør være påbegynt eller gjennomført innen handlingsplanens utløp i 2025.

ARBEIDSGRUPPEN SINE PRIORITERTE TILTAK ER MARKERT MED FARGEN

5.1: ÅLESUND KOMMUNE

Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
1:1	Kortsiktige tiltak			
1:1:1	Forbud mot salg og bruk av heliumsballonger. Ballonger på avveier forsøpler naturen, i tillegg er helium en begrenset og ikke-fornybar naturgass(edelgass) som er mer viktig og nødvendig til bruk i medisinsk utstyr (f.eks MR-skannere) og forskning.	<p>Vedtatt i bystyresak 050/18, 03.05.18: <i>Ålesund kommune vurderer at det ikke skal være adgang til å selge eller på annen måte å anskaffe og bruke heliumballonger i kommunen.</i> <i>Forbudet mot salg gjelder både faste og ambulerende utsalgssteder.</i></p> <p><i>Administrasjonen undersøker når forbudet kan tre i kraft med hensyn til dato og eventuelle salgstillatelser som gjelder i dag. Nye salgstillatelser skal ikke tildeles.</i></p> <p><i>Ålesund kommune vedtar at det fra dags dato ikke skal gis nye tillatelser til å selge heliumsballonger innenfor kommunen.</i></p> <p>Dette må videreføres i Nye Ålesund</p>	Rådmannen	2020
1:1:2	Bedre sortering av avfall i kommunale bygg	<p>Strategi fra ledelsen om bedre kildesortering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedre, flere og større sorteringssystem for papir, plast, matavfall og restavfall i alle etasjer på rådhuset, samt i andre kommunale virksomheter (se til ÅKE) • Forbud mot bruk av engangsplast (plastkopper, plastbestikk m.m.). Spesielt utfordre Kantina på rådhuset. 	Rådmannen (Kantinen på Rådhuset, Rådhusdrift, ÅKE, Innkjøpsavdelingen og andre aktuelle virksomheter)	2019

Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
		<p>Ålesund kommune som god rollemodell og ansikt utad</p> <ul style="list-style-type: none"> Oppfordre til å ta med egen kopp på møter a la "tenk deg om før du skriver ut denne e-posten» 	Alle	
		Informasjon om god sorteringsadferd	ÅRIM	2019→
1:1:3	Merking av plastfrie varer i e-handel	I tjenesten «e-handel» etableres det et symbol som anbefaler produkter som ikke inneholder plast, slik at brukere enkelt kan finne plastfrie alternativer.	Innkjøpsavdeling	2019
1:1:4	Renere og ryddigere gater i sentrum	<p>Kommunen etablerer ekstra tiltak for rydding av søppel i gatene;</p> <ul style="list-style-type: none"> tilby dette som jobbtiltak for de som sliter med å være i ordinært arbeid (samarbeidsprosjekt med frivillige org ev.) som betalt dugnadsarbeid for organisasjoner/lag 	VAR VAP BRISK	2019
1:1:5	Hindre forsøpling av havet og naturen	<p>Etablere enkle løsninger for levering eller henting av innsamlet søppel etter private lokale ryddeaksjoner (hele året, ikke bare knyttet til Ruskenaksjonen)</p> <p>Snørydding. Ikke tømme snøen i fjorden eller i elver.</p> <ul style="list-style-type: none"> Etablere oppsamlingsplasser/deponi for snø (snø fra veier vil inneholde søppel og plastavfall, mikroplast fra dekkslitasje osv.) <p>Tilrettelegging for plastsortering på kommunale arrangementer, både ute og inne</p>	Bingsa VAP ÅRIM	Pågående, innen 2020
1:1:6	Øke bevisstheten, i kommunale virksomheter, om forurensing gjennom mikroplast	<p>Forbud mot gummiflis som underlag på lekeplasser</p> <p>Ved bruk av gummimatter på lekeplasser/idrettsanlegg skal disse vedlikeholdes/kostes godt for å unngå slitasje</p> <p>Gummigranulat: Etablere rutiner for opprydding av gummigranulat rundt fotballbaner og systemer/siler i avløp som hindrer at plasten tas ut i naturen.</p> <p>Eventuelt etablere miljøvennlige kunstgressbaner uten gummigranulat</p> <p>Strategi for idrettsanlegg mot mikroplast/granulat, måking, påby oppsamling og siler i kummer</p> <p>Stille krav om bruk av plastfri maling på utendørs fasade.</p>	ÅKE VAP	2020
1:1:7	Ordning for gratis innsamling av gammelt fiskeutstyr (marin forsøpling)	Sikre at kommunen fortsetter arbeidet med «Fishing for litter» (finansiert gjennom Klima- og miljødepartementet).	Ålesund kommune Havnevesenet	2019/2020

Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
		Mottakssted for marint plastavfall er pr i dag i Gangstøvika. Alle fiskerbåter som har samlet marint søppel må levere der. Dette tar ekstra tid og kan fort bli nedprioritert. Fiskarlaget i Møre & Romsdal etterlyser en enklere leveringsordning. De forslår at fiskebåtene må få levere sekkene med oppsamlet marint plastavfall og utlevert nye, på samme sted som de leverer fangsten. Fiskarlaget foreslår at båtene melder fra til Havnevakta om når og ved hvilken havn de vil levere til.		
1:1:8	Avfallsplan for kommunale havner og småbåthavner	Sikre tilstrekkelige mottaksordninger for avfall og lasterester fra skip, småbåter/lystbåter ved alle havner (jf. forureiningsforskrifta kapittel 20)	VAR Havnevesenet	2019
1:1:9	Bedre mottak av avfall i kommunale havner	Ålesund Havn; plukker søppel i havna. Skal legge ut sug som samler opp flytende søppel i indre havn. Samler inn 800 tonn søppel hvert år. Behov for bedre sorteringsmottak av søppel i havna, nå havner sortert søppel i samme container (dialog mellom Havnevesenet og ÅRIM er etablert). Etablere mottaksordninger for avfall ved alle havnene.	Havnevesenet Havnevesenet	2019
Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
1:2	Langsiktige tiltak			
1:2:1	Kommunal miljøavdeling/miljørådgiver som har ansvar for samordning og igangsetting av tiltak	Fremme politisk sak Etableres i ny kommune	Rådmannen	2020 →
1:2:2	Funksjonelle og mange nok kommunale søppelbøtter	Kommunen må få bedre oversikt over alle aktørene som har søppelbøtter til gaterenovasjon satt ut i byen. Stille krav til utforming, alle ha lukka søppelspann/system. Sette ut flere avfallskurver i byen og evt. øke tømmeffrekvens. Større oppsamlingsenheter for innsamling av avfall ved innfartsårer. Gjerne dunker som kan tømmes på normale tømmeroder Panteringer/rør på søppelbøtter til plastflasker Prøveprosjekt med søppelbøtter med kildesortering i bygatene Utlyse konkurranse for innovative søppeldunker <ul style="list-style-type: none"> • Låseordning for lokk • Avrunda topp (så ikke avfall blir plassert der) • Åpne med fot • Sensor for fyllingsgrad • Stor kapasitet • Lukka slik at fugler, dyr og vind ikke kommer til 	VAR VAP ÅRIM	Innen 2025

Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
1:2:3	Opprydding av kommunal grunn	Opprydding av villfyllinger Plan for opprydding av kommunens øyer og tilgjengelige strender Opprydding langs kommunale veier Arrangere kommunale ryddedager (for ansatte) Oppfordre kommunale virksomheter til å engasjere seg i prosjekter tilknyttet strandrydding o.l.	ÅKE VAR VAP Rådmann	2019 →
1:2:4	Redusere mikroplast i naturen	Kartlegge dekkslitasje og avrenning fra veier i regionen. Montere sandfangersluker på kommunale veier Kartlegge mikroplast i avløpsvann	VAP VAR	Innen 2025
1:2:5	Lett tilgjengelig informasjon om plastforsøpling og avfallshåndtering	Kommunen etablerer egne nettsider/informasjonssider om Ålesund som plastfri kommune. Sidene inneholder god og tydelig informasjon om plastprodukter, forsøpling, kildesortering, ryddeaksjoner, arrangement, samarbeidspartnere og andre aktører på området osv	Kommunikasjons-avdelingen	2020 →
1:2:6	Kunnskapsøking om marin forsøpling	Øke samarbeidet med ulike parter; NTNU, Fagskolen, Møreforsk <ul style="list-style-type: none"> Etablere faste kontaktpersoner/forum Legge til rette for bachelor- eller masteroppgaver om temaet 	VAR	2019→
1:2:7	Bedre tilrettelegging for hytter renovasjon.	Strategiplan utarbeides	VAR ÅRIM	2021-2025

5.2: HUSHOLDNINGER/PRIVATPERSONER

Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
2:1	Kortsiktige tiltak			
2:1:1	Bedre sortering av avfall	Kildesortering etter ÅRIMs regelverk	Alle	Pågående
		Informasjon om god sorteringsadferd.	ÅRIM Ålesund kommune	Pågående
2:1:2	Avkrefte myter om sortert avfall	Informasjon om 'livsløpet' til avfallet	ÅRIM	2019 →
2:1:3	Holdningsskapende arbeid; påvirke til mindre bruk av ulike plastprodukter	Lage informasjonsmaterieill til alle husstander og til oppheng i alle kommunale virksomheter. Inneholde: <ul style="list-style-type: none"> • Informasjon om hva som skal i toalettet. • Oppfordring til bruk av handlenett. • Oppfordring til å unngå engangspplast (EU innfører forbud fra 2021). • Bruk svanemerkede produkter: Disse er frie for mikroplast • Unngå produkter med mikroplast: Tannkrem, såpe etc: Se etter betegnelsen «Poly». • Oppfordre til kjøp av produkter som varer. • Oppfordre til økt gjenbruk og gjenvinning av tekstiler! Alle tekstiler kan gjenvinnes (Fretex tar imot alle typer tekstiler) • Oppfordring til bruk av plastfrie malingsprodukter. 	ÅRIM VAR VAP	Pågående
2:1:4	Holdningsskapende arbeid; påvirke til søppelrydding	<ul style="list-style-type: none"> • 5 om dagen (oppfordre innbyggerne til plukke opp søppel; plukke fem ting hver dag) • Og lignende kampanjer 	ÅRIM VAR VAP	2019 →
2:1:5	Økt deltagelse i ryddeaksjoner	<p>Bedre og mer målrettet informasjon om ryddeaksjoner og hvordan melde seg på (f.eks gjennom Ryddeportalen.no)</p> <p>Informasjon om hvordan registrere forsøpla områder på Hold Norge Rent sine sider (Ryddeportalen)</p> <p>Oppfordre til å delta på ryddeaksjoner.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rusken-aksjonen (årlig) • Strandryddedagen (strandrydding er et effektivt tiltak mot marin forøpling) • Arrangere lokale/private ryddeaksjoner 	ÅRIM VAR VAP	2019 →

Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
2:2	Langsiktige tiltak			
2:2:1	Økt kildesorteringsgrad i husholdninger (fra dagens 40% til EUs mål om 55% innen 2025)	Økt informasjon Økt kunnskap Konkurranser, premier Tilrettelegging Teknologi	ÅRIM VAR	Innen 2025
2:2:2	Nullvisjon for bruk av engangsplast	Økt informasjon, Økt kunnskap	Rådmann	Innen 2025
2:2:3	Reduksjon av mikroplastpartikler i vannet	Oppfordring til rensing av avløpsvann (mikroplast) fra vaskemaskiner. Teknologi er tilgjengelig	ÅK	Innen 2025
2:2:4	Ålesund kommune sertifisert som miljøfyrtårnbedrift	Vedta midler og ressurser til dette.	Rådmannen	Innen 2025

5.3: NÆRING/BEDRIFTER

Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
3:1:	Kortsiktige tiltak			
3:1:1	Plan for avfallshåndtering ved arrangementer. Egen mal	Ved søknad om tillatelse til arrangementer (festivaler, konserter o.l.) stille krav om plan for avfallshåndtering: <ul style="list-style-type: none"> • Velfungerende kildesortering • Krav til kontinuerlig opprydding • Minst mulig bruk av engangspplastprodukter • Krav om å vurdere bruk av mer miljøvennlige produkter laget av papp eller mais (engangsbestikk, tallerkener, emballasje osv.) 	VAP ÅRIM	2019
3:1:2	Bedre oppfølging av gatekjøkken, salgsboder og annet. Plan for avfallshåndtering. Egen mal	Ved søknad om tillatelse til etablering av gatekjøkken, salgsboder osv. stille krav om plan for avfallshåndtering: <ul style="list-style-type: none"> • Velfungerende kildesortering • Krav til kontinuerlig opprydding • Minst mulig bruk av engangspplastprodukter • Krav om å vurdere bruk av mer miljøvennlige produkter laget av papp eller mais (engangsbestikk, tallerkener, emballasje osv.) 	VAP	2019
3:1:3	Øke engasjementet for rydding av nærområdet/nærmiljøet til bedrifter	Krav til næringsdrivende om å ha ansvar for rydding av et definert område rundt virksomheten, for sine avfallsprodukter. (eksempelvis kan bedrifter leie inn/betale lag/organisasjoner for å rydde området på regelmessig basis, – godt eksempel er SPAR-butikken i Larsgården som leier inn Larsgårdspeiderne) Oppfordre bedrifter til å delta i lokale ryddeaksjoner; Ruskenaksjonen, Strandryddedagen osv. Oppfordre bedrifter til å melde inn forurensa områder i Ryddeportalen, gi bedre /mer informasjon om tiltaket	Fylkesmannen Kommunen	2019 →
3:1:4	Tilrettelegging og oppfølging/tilsyn av byggeplasser	Byggebransjen; Ålesund kommune ved plan og bygg har tilsynsmyndighet overfor byggebransjen: Krav om å sikre at plastavfall ikke ligger løst ute. Tettere oppfølging av byggeplasser/tilsyn avfallshåndtering. Sanksjoner mot de som forsøpler (forurensingsloven) Endre malene for utbyggingsavtaler for å redusere plast og plastrelaterte produkter på utbyggingsprosjekter Krav til avfallshåndtering i anbudsprosessene?	Plan og bygning	2019 →

Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
		Tilrettelegge for å levere plast og papp fra byggebransjen i samme container (behov pga. plassmangel)		
Nr.	MÅL	STRATEGI/TILTAK	ANSVAR/AKTØR	TIDSPUNKT
3:2:	Langsiktige tiltak			
3:2:1	Bedre returordninger	Panteordning på plastpaller	Bingsa Næring Bransjen ÅRIM	Innen 2025
		Panteordning for fiskeutstyr		
		Panteordning for båter		
		Pant/returordning på landbruksplast. System må opprettes. Systemet fungerer ikke bra nok slik det er nå (ny forskrift er ventet).		
3:2:2	Få flest mulig bedrifter, virksomheter og organisasjoner til å forplikte seg til å jobbe for visjonen «Ålesund som plastfri by».	Oppfordre næringslivet til Miljøfyrtårnsertifisering.	Ålesund kommune	Innen 2025
3:2:3	Være en del av den sirkulære økonomien	Arbeide aktivt sammen med bransjeforeningen for å være en del av den sirkulære økonomien. Bruke kapp av egen produksjon inn i ny produksjon. Ta inn plastmaterialer(gjenbruk) fra andre virksomheter inn i ny produksjon.	Bransjen	

5.4 ØKONOMI

Flere av tiltakene som foreslås i handlingsplanen kan gi økonomiske følger når planen skal gjennomføres. Det må gjøres vedtak på økonomiske rammer for de enkelte tiltak gjennom det ordinære plan- og budsjettarbeidet.

5.5 OPPFØLGING OG RULLERING AV PLAN

Rådmannen initierer og viderefører arbeidet med handlingsplanen.

Foto: Espen Larsen Mikkelsen

6. REFERANSER

Andersen, G. S. (2019). *Å se en havst dø*.

Brattebø, H. (2018). Finnes det alternativer til plast? *Plastics Europe 2018, NTNU*.

Drammen kommune. (u.d.).

Eurepean comission, 2018. (2018). Hentet fra http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6867_en.htm

European Comission. (2018). Hentet fra http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6867_en.htm

Fredrikstad kommune. (2018). *Handlingsplan plast. Tiltak for reduksjon av kommunens plastforbruk og tilførsel av plast og mikroplast til marine miljøer 2018-2022*.

Gjerset, M. (2019). *Grønt skiftet til fossilfri plast*. Hentet fra <https://zero.no/wp-content/uploads/2019/01/ZERO.pdf>

Groven, M. (2018). *Elopak's use of ISS certification*. Hentet fra <https://zero.no/wp-content/uploads/2019/01/Elopak.pdf>

Grønt Punkt. (u.d.). Din innsats for neste generasjon. Grønt Punkt AS.

Grønt punkt Norge. (2019). Hentet fra <https://www.grontpunkt.no/gjenvinning/plastemballasje-fra-husholdninger>

Johansen, H. (2016). Hentet fra <http://folk.ntnu.no/hennj/materialteknologi/materialteknologi/Materiallare/arbeidsplan/plastmaterialer/Materiallaere-plast.pdf>

Joner, E. (2019). Hentet fra www.youtube.com/watch?v=gkLsdgagYcQ&list=PLN4YNO2-hkp7hGCrAsLs2dr-PZAi7eWvU&index=8

Mepex. (2019). *Et dypdykk i plasthavet*.

Regjeringen. (2017). *Avfall som ressurs- avfallspolitikk og siruklærøkonomi*. Hentet fra www.regjeringen.no/contentassets/4c45f38bddee47a7b7847af108894c0c/no/pdfs/stm201620170045000dddpdfs.pdf

Regjeringen.no. (2018). *Utvider dugnad for rydding av plast i havet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utvider-dugnad-for-rydding-av-plast-i-havet/id2595720/>

Salt Lofoten AS. (2017). *Marin forsøpling; kunnskap, tiltak og behov. SALT rapport nr. 1011.02.2015*. Salt Lofoten AS.

Sunnmøre Friluftsråd. (2019). *Årsmelding 2018*.

www.plastixportal.co. (u.d.). Hentet fra <https://www.plastixportal.co.za/Plastics-News/certifications-and-labels-for-bio-based-and-biodegradable-materials-in-Europe.html>

Ålesund kommune. (2014). *Felles avfallsplan for småbåthavner i Ålesund kommune*.

Ålesundregionens Havnevesen. (2018). *Avfallsplan, iht. Forurensningsforskriften kapittel 20*.

ÅRIM. (2018). *Illustrasjon for ÅRIM sin installasjon*. NOAA, Wood Hole Grant v/Oliver Lunde.

7. VEDLEGG

VEDLEGG 1. WORKSHOP

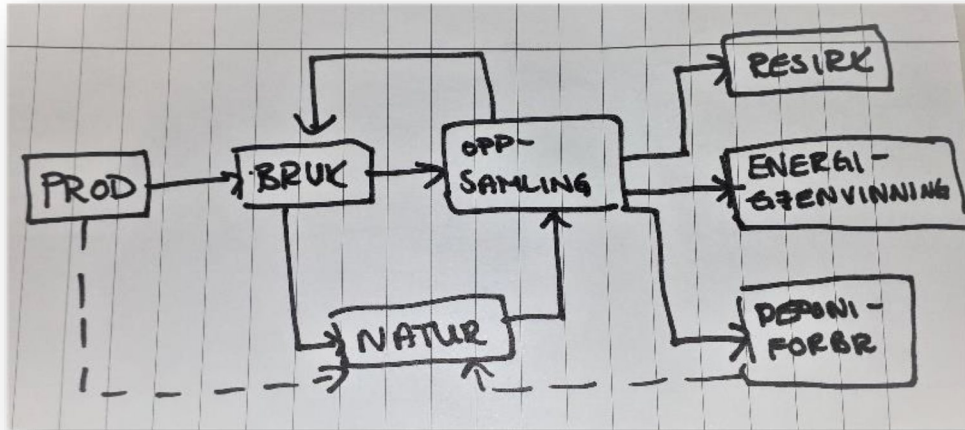
DAGSORDEN

- Kl.11.00 – 11.10 **Velkommen** ved rådmann Liv Stette, Ålesund kommune
- Kl.11.10 – 11.20 **Ålesund som plastfri kommune innen 2025**
Solveig Fagermo, politiker og en av initiativtakerne til plastfri kommune
- Kl.11.20 – 11.40 **Plast til nytte og besvær** ved Espen Mikkelsen, Miljørådgiver, ÅRIM
- Kl.11.40 – 11.50 **Marin forsøpling** ved Ann Helen Hellevik, Friluftsrådet
- Kl.11.50 – 12.00 **Hold Norge Rent** ved Mari Mo Osterheider, Fagleder
- Kl.12.00 – 12.20 Lunsj
- Kl.12.20 – 13.00 **Gruppearbeid 1**
Hvilke områder er dere involvert i/pådrivere av med tanke på å redusere forbruk, innsamling eller gjenbruk av plast og plastmateriale?
Siste 10 min: Kort presentasjon fra en eller flere grupper om deres roller og eksisterende tiltak.
- Kl.13.00 – 13.15 Pause med påfyll av kaffe/te og frukt
- Kl.13.15 – 14.15 **Gruppearbeid 2**
Hva tenker dere er mulige nye tiltak eller innsatser for å nå målene om å redusere unødvendig bruk av plast, tiltak mot plast på avveie og/eller god og sikker innsamling av plast?
Siste 20+ min: Alle gruppene presenterer sine 3 utvalgte forslag i plenum
- Kl.14.15 – 14.25 Pause
- Kl.14.25 – 15.15 Prioritering av tiltak/innsatser til handlingsplanen - åpen diskusjon
- Hvilke kriterier har vi for prioritering?
 - Hva skal til for å få dette til?
- Kl.15.15 – 15.30 Oppsummering/avslutning

TAKK FOR INNSATSEN!

*HOLD NORGE RENT OG NATUR OG UNGDOM HADDE MED EGEN KOPP TIL WORKSHOP.
ET MILJØVENNLIG TIPS Å TA MED SEG TIL ANDRE KONFERANSER!*

Dina Aspen NTNU, Institutt for havromsoperasjoner og byggteknikk, tegnet denne skissen for hvordan en kan tenke livssyklusen til et produkt er. Dette er viktig å tenke på i alle innkjøp som kommunen gjør for å velge gode produkt som har lang levetid og som i minst mulig grad belaster naturen. Det er også viktig å ha med dette perspektivet når en utarbeider rutiner for resirkulering av ulike produkt.

VEDLEGG 2. AVFALLSHÅNDTERING SKOLER I ÅLESUND APRIL 2019

Aspøy	Plast og papir sorteres i alle rom, og samles i egne dunker for levering.
Blindheim b	
Emblem	
Flisnes	Flisnes skole samler plast i egen sekk som henger på stativ i gangen ved elevkjøleskapene. Undertegnede knytter sekk og leverer sammen med blådunkene hver 5.uke.
Ellingsøy b og u	
Hessa	
Larsgården	<ul style="list-style-type: none"> - Dunker for papir, restavfall og plast i alle klasserom, kjøkken, personalrom. - Restavfall tømmes av renholdspersonell. - Papir tar elevene ut i eget renovasjonsskur, hver uke. - I alle etasjer har vi stativ med plastsekk der elevene tømmer plastdunker ved behov. Denne blir så fraktet bort av vaktmester ukentlig. - Vi deltar årlig i «Rydd en strand», og i år også en kampanje fra Miljøagentene som retter seg mot 5.trinn. Tema der er også plast. <p>Vi arbeider nå med å bli resertifisert som Miljøfyrtårn, vår 2019</p>
Lerstad	
Hatlane	Hatlane skole har grønne avfallsbøtter som er til plast på alle trinnareal. Når disse er fulle blir dette kastet i kommunens plastsekker for plastavfall. Disse blir hentet samtidig som papir.
Spjelkavik	Hei. Vi sorterer kun papir. Ønsker oss en ordning der vi kan sortere plast og farlig avfall (batteri)
Stokke	
Vik	
Volsdalen	

ÅLESUND KOMMUNE

Åse	<p>Vi kildesorterer plast på arbeidsrom lærere, på kontor og kopirom og sender med papiravfallet. Vi kildesorterer ikke plast i klasserom, men hadde vi hatt en mindre beholder til å samle plast i, hadde vi kildesortert også i klasserommet.</p> <p>Vi kildesorterer alt papir på konto og i klasserom. Elevene tømmer papirkassa når den</p>
Ellingsøy u	
Skarbøvik	
Kolvikbakken	
Spjelkavik u	<p>Har rutiner for sortering av plast, papir, glass/metall og restavfall.</p> <p>På klasserom er det 3 avfallsbeholdere, nemlig for papir, plast og restavfall.</p> <p>Elevene har ansvar for å tømme avfallsbeholdere, og henter nye poser ved resepsjonen.</p> <p>Avfall bringes til miljøstasjon der vi har 6 x 660 liter dunker for restavfall og 6 x 660 liter for papiravfall.</p> <p>Restavfall hentes av ÅRIM tirsdag og fredag hver uke, papir sjeldnere. Plast hentes sammen med papir.</p> <p>Spesialavfall overlates til vaktmester som ved behov frakter dette til avfallsmottak i Bingsa.</p>
Blindheim u	<p>Vi sorterer kun papir. Alt annet søppel går i samme sekk.</p>
Kulturskolen	<p>Her på kulturskolen har vi en dunk for plastavfall og for papir, som blir tømt en gang i måneden.</p> <p>Glass og metall samler vi også, og bringer til miljøstasjon når det trengs.</p>
Voksenopplæring	<p>Vet ikke om noen annen her på skolen har svart deg på denne, men vi følger helt vanlige rutiner, vi samler plast og papir som blir hentet til vanlig oppsatt tid.</p>

Arbeidsgruppa har bestått av:

Randi Vartdal Knoff (Rådgiver, Team helse og velferd, rådmannens stab)

Sigrid Roald (Rådgiver/miljøretta helsevern, Team helse og velferd, rådmannens stab)

Ingvill Holmen (Folkehelsekoordinator, Team helse og velferd, rådmannens stab)

Stine Waal Krohn-Dale (Rådgiver, Team kultur og oppvekst, rådmannens stab)

Mirza Begic (Fagleder, Trafikk og miljø, VAP)

Rose Mari Refsnes (Teamleder, Team Myndighetsutøvelse, VAR)

Espen Larsen Mikkelsen (Rådgiver, ÅRIM)

Solveig Fagermo (politiker)

ÅLESUND KOMMUNE

